

در رسانه های بزرگ جهان چه

میگذرد؟؟؟

یک پژوهشی منسجم برای اولین بار

بخش 10-11 - پژوهشی و گردآورنده «صبح»

چین در تلاشی برای غول رسانه پی جهان

چین بیش از ۲ هزار روزنامه، ۹ هزار مجله و ۵۶۸ موسسه انتشاراتی دارد که منعکس کننده فعالیت های کلیه بخش های دولتی و احزاب این کشورند. بیش از ۷۰۰ میلیون چینی به برنامه های حدود هزار ایستگاه رادیویی این کشور گوش می دهند و ۲۰۰ ایستگاه تلویزیونی ۲۹۰۰ شبکه را تحت پوشش قرار می دهند. سی سی تی وی، تلویزیون مرکزی چین ادعا می کند که بیش از یک میلیارد بیننده دارد. تبلیغات به سرعت در حال پیشرفت است و تجارت الکترونیکی نیز با ۸۷ میلیون کاربر اینترنتی به زودی فراگیر می شود. اما رسانه های چین به دلیل نقش متفاوت تبلیغات در این کشور همواره زیان ده بوده اند. هزینه آگهی های تلویزیونی، رادیویی، چاپی و خیابانی اگر چه مرتب رو به رشد است اما در سال ۲۰۰۳ کمتر از هفت میلیارد دالر بود. به تولید کنندگان ولایتی در چین هنوز یارانه تعلق می گیرد و بخش اعظم روزنامه های دولتی از لحاظ مالی باری بر دوش موسسات گرداننده و مشترکین شان هستند. دولت چین قصد دارد با جذب آگهی ها و مشترکین بیشتر، زیان دهی را کمتر کند. جیمی دیویس مدیر شبکه استار تی وی چین در مورد شبکه سی سی تی وی می گوید: «چین می داند که زبان گویای حزب کمونیست (اشاره به شبکه دولتی) قادر است تولید ناخالص داخلی را به شدت افزایش دهد.» امروز سیاستگزاران متوجه شده اند که اگر رسانه های کشور نتوانند مخاطب را جذب و نگه دارند، آنها هیچ وقت نخواهد توانست تایید عموم ملت را از آن خود کنند. ساماندهی، بخشی از این استراتژی است. اوایل امسال بیش از ۱۴۰۰ روزنامه و مجله ولایتی و حزبی تعطیل، تلفیق یا موظف به تامین بودجه خود شدند.

به نوشته روزنامه «مردم» ارگان حزب کمونیست چین، سخنگوی اداره مطبوعات و انتشارات این کشور اعلام کرد افرادی را که اقدام به انتشار غیرقانونی نشریات خارجی نمایند، مجازات خواهد

کرد. به ادعای وی در بازار چین نشریات خارجی غیرقانونی و بدون مجوز منتشر شده است و این در حالی است که چاپ این نشریات تنها با کسب مجوز دولت چین میسر خواهد بود. به گفته وی ناشران خارجی و مسئولان روزنامه ها و ارگان های خبری در چین بدون کسب اجازه چاپ و انتشارات، حق چنین کاری ندارند و تمامی افرادی که دست به چنین اقدام غیرقانونی بزنند، تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت. موضوع فوق در حالی است که «وانگ وی جونگ» نماینده کنگره ملی خلق چین چندی پیش در نشستی در حاشیه اجلاس سالانه این کنگره، اعلام داشت به منظور جلوگیری از تخلف در رسانه ها و همچنین حفظ حقوق خبرنگاران باید قانونی برای نظارت بر مطبوعات وضع شود.

چرا که چین اکنون فاقد يك نظام نظارتی بالغ و کارآمد برای رسیدگی به وضعیت مطبوعات است. به گفته وی وضع قانون نظارت بر مطبوعات در چین برای تقویت نظارت عمومی بر تخلفات و مشکلات دیگر در این عرصه سودمند بوده و نظارت بر کار خبرنگاری در چین را قانونمند می کند. وی همچنین تاکید کرد: «خبرنگارانی که در برخی رویدادها خوب عمل کرده و پوشش خبری خوبی از آن داشته اند، بیهوده و بدون دلیل مورد آزار و اذیت و بازجویی قرار گرفته اند و حقوق آنها پایمال شده و حتی مورد ضرب و جرح قرار گرفته اند. در برخی موارد نیز بعضی خبرنگاران بدون مسئولیت پذیری اقدام به انتشار اخبار نادرست کرده و از برخی شرکت ها و افراد نیز باج خواهی کرده و یا تهدید به انتشار اخبار منفی درباره آنان کرده اند.»

نماینده کنگره ملی خلق چین، همچنین تصریح کرد: «قانون مطبوعات باید به گونه ای وضع شود که حقوق خبرنگاران در آن مراعات شده و وضعیت خبررسانی و پوشش خبری نیز تشریح شود. براساس این قانون، کسانی که مانع اطلاع رسانی خبرنگاران درباره واقعیات می شوند، باید به شدت مورد مجازات قرار گرفته و نظارت مردمی بر آنان اعمال شود تا بدانند که نمی بایستی حقوق مردم را درخصوص دستیابی به اطلاعات درست پایمال نکنند. در این قانون باید به اخلاق خبرنگاری به صورت حرفه ای توجه شده و نظارت مطبوعاتی کاملاً تشریح شود و براساس آن هر خبرنگاری که به دنبال تامین منافع شخصی است، مورد مجازات قرار گرفته و از چرخه کار رسانه ای بیرون رانده شود.» معاون اداره انتشارات و مطبوعات چین، همچنین تاکید دارد: «این کشور از انتشار ۶۰ روزنامه و نشریه ادواری غیرقانونی، شماری از روزنامه های غیرقانونی به منظور محافظت از حق مالکیت معنوی و نظم بازار انتشارات جلوگیری کرده است.»

به گفته وی این چهارمین بار از سال ۲۰۰۴ میلادی است که پکن فهرست تعدادی از روزنامه ها و نشریات غیرقانونی را با عنوان «زباله های بازار فرهنگ» منتشر می کند. براساس اعلام اداره انتشارات و مطبوعات دولت چین براساس قوانین هیچ سازمان و یا فردی حق چاپ و نشر و یا واردات نشریات بدون مجوز دولت را ندارد. نشریات زبان های خارجی که برای خارجیتانی که در چین کار می کنند، چاپ می شود، به دلیل آنکه رسماً به تصویب نرسیده اند، غیرقانونی است و امکان چاپ نخواهند داشت. اما خارجیتانی که در چین کار می کنند می توانند از طریق شرکت های تجارتي انتشاراتی، نشریات و روزنامه های خارجی را سفارش دهند.

گفته می شود هم اکنون ۱۴/۵ درصد روزنامه های جهان در این کشور منتشر می شود. بنابر این گزارش، هم اکنون تعداد عناوین مجله های چین به حدود ۹ هزار عنوان رسیده و حدود ۱۹۰۰ روزنامه در چین منتشر می شود. ارقام نشان می دهد چین از نظر تعداد روزنامه های چاپ و منتشر شده در جایگاه نخست جهان قرار دارد و هم اکنون ۱۴/۵ درصد روزنامه های جهان در چین منتشر می شود. از دیدگاه مقامات این کشور علت رشد مطبوعات در این کشور ارتقای فکری چینی ها و گسترش فرهنگ روزنامه خوانی در بین شهروندان چین است. هر چند براساس ارقام رسمی، این کشور از نظر برخی شاخص ها در بخش مطبوعات در رتبه نخست و در برخی شاخص های دیگر نیز در جایگاه مطلوبی قرار دارد، اما فاصله چین با کشورهای پیشرفته در زمینه مطبوعات همچنان زیاد است.» در چین با يك میلیارد و ۳۰۰ میلیون نفوس، بیش از ۱۰ هزار عنوان نشریه منتشر می شود و شواهد نشان می دهد که برای هر ۱۳۰ هزار نفر چینی، يك عنوان نشریه وجود دارد. حدود دو هزار عنوان از این نشریات روزنامه ها، بیش از سه هزار عنوان هفته نامه و ماهنامه و

بیش از شش هزار عنوان دیگر فصلنامه، سالنامه و یا گاهنامه هستند. این نشریات و روزنامه ها در مناطق خودمختار و یا مستقل چاپ و منتشر می شوند.

همچنان مطبوعات آمریکا از اختصاص ده ها میلیارد دالر برای تاسیس شبکه اطلاع رسانی چینی توسط پکن خبر می دهند. دولت چین قصد دارد با شناسایی خبرنگاران و مترجمین زبان های مختلف در سراسر جهان، شبکه اطلاع رسانی - خبری بین المللی احداث کند و در مدت کمتر از سه سال این شبکه را به بهره برداری برساند. بر پایه این گزارش، رسانه های غربی این اقدام چین را خیزی برای ایجاد امپراتوری رسانه ای توسط چینی ها قلمداد کرده و پیش بینی کرده اند که بسیاری از روزنامه ها، مجلات و شبکه های تلویزیونی در دو الی سه سال اخیر از رده خارج شده و " امپراتوری رسانه ای " چین جای آن ها را اشغال خواهد کرد. تمامی سهام این شرکت عظیم در اختیار دولت چین خواهد بود و در اولین قدم، غول رسانه ای چین موسوم به " مجموعه شانگهای " اقداماتی را برای شناسایی خبرنگاران، مترجمین، هنرمندان، نویسندگان، انجینران، داکتران متخصص و دیپلمات ها را آغاز کرده و همچون شبکه عنکبوتی در حال گسترش این فعالیت در سراسر جهان است.

در همین حال گزارش دیگری می گوید؛ پانزده درصد از تمام روزنامه های جهان در چین منتشر می شوند و همین امر چین را به بزرگترین کشور دارنده روزنامه در جهان تبدیل کرده است. یورپین ژورنالیسم در گزارشی مدعی است، آخرین شواهدی که توسط دولت چین منتشر شده و در آن شمار روزنامه هایی که در سال دوهزاروپنج با عناوین و زبانها و موضوعات مختلف منتشر می شده اند درج شده، حاکی از آن است که این کشور بزرگترین تولید کننده روزنامه در جهان است. در حال حاضر نود روزنامه چاپی به سیزده زبان مختلف تنها برای اقلیت ها در چین منتشر می شود. علاوه بر این کلیه گروه های قومی چینی که هنوز زبان آنها در این کشور رایج است دارای روزنامه و خوانندگان ویژه خود هستند. سیزده روزنامه خارجی نیز در سال دوهزاروپنج در چین منتشر می شده اند که عمده آنها به زبان انگلیسی و روسی بوده است. این روزنامه ها هم اکنون نیز منتشر می شوند.

در حال حاضر هدایت رسانه ای دنیا را شش شرکت بزرگ، معروف به شش خواهران امپریالیستی تشکیل می دهند که شامل شرکت های زیر می باشند؛

ای او ال تایم وارنر که شبکه سی ان ان (CNN)، اینترنت و رسانه های چاپی را قبضه کرده و بزرگترین انحصار جهانی در زمینه رسانه ای است و از ترکیب غول بزرگ و جدید امریکن آنلاین با غول سنتی رسانه ای به نام تایم وارنر به وجود آمد. شرکت وایاکام که مالک شبکه های تلویزیونی متعددی چون شبکه سراسری CBS و شبکه تلویزیونی MTV است.

شرکت " نیوز کورپوریشن " یا " نیوز کورپ " که علاوه بر ایالات متحده در بسیاری از کشورهای جهان از جمله انگلیس، استرالیا، کانادا، هند، هانگ کانگ، چین و ایتالیا نیز سرمایه گذاری های کلانی کرده و در هر جای دنیا صاحب شبکه های رادیویی و تلویزیونی متعددی است، که متعلق به غول ثروتمند رسانه ای جهان، روبرت مرداک است که علاوه بر این، شبکه تلویزیونی ماهواره ای " فاکس " و فاکس نیوز از شبکه های جنجالی خبرساز و همچنین در انگلستان شبکه تلویزیونی اسکای (SKY) و سه روزنامه کثیرالانتشار تایمز، ساندی تایمز و سان را در اختیار دارد.

شرکت والت دیزنی بزرگترین شرکت رسانه ای منحصروسرگرم کننده آمریکا و جهان که از لحاظ عظمت و درآمد مالی پس از نیوز کورپ قرار می گیرد. این شرکت که بسیاری با شنیدن نام آن به یاد کارتون های جذاب و ملودرام سینمایی و تلویزیونی می افتند، مالک شبکه تلویزیونی ماهواره ای سراسر آمریکا یعنی ای بی سی است که نقش موثری در انتشار اخبار و اطلاع رسانی مردم آمریکا به عهده دارد و طبق آمار سال دوهزار کمیتة نظارت بر رسانه های تصویری آمریکا، بیش از هشتاد و سه درصد مردم آمریکا و کانادا اخبار و اطلاعات خود را از طریق این شبکه و بخش خبری آن، ای بی سی نیوز دریافت می کنند. شرکت برتلزمان که خواهران معروف آر تی ال که مجموعه ای از شبکه های رادیویی و تلویزیونی و استودیوهای فیلمسازی هستند، متعلق به این غول رسانه ای اروپا - آمریکایی می باشند. برتلزمان همچنین انتشارات رندوم هاوس را در اختیار دارد که یکی از

بزرگترین موسسه های انتشاراتی جهان قلمداد می شود و سالانه میلیون ها جلد کتاب در سرتاسر جهان منتشر می کند.

و در نهایت جنرال الکترونیک از قدیمی ترین شرکتهای بزرگ آمریکا که سابقه آن حتی به پیش از اختراع رادیو و تلویزیون می رسد.

این شرکت مالک شبکه های ان بی سی و سی ان بی سی است. جنرال الکترونیک در اوایل سال دوهزارویک بخشهایی از شبکه های تلویزیونی خود را با بخشهایی از شرکت عظیم مایکروسافت ادغام کرد و نظارت و سرپرستی آنها را به عهده گرفت و همچنین بتازگی با شرکت رسانه ای ویوندی یونیورسال، صاحب شرکت فیلمسازی مشهور یونیورسال به توافق رسیده است تا با بخشهای بزرگی از این شرکت بزرگ فرانسوی که از سه سال پیش دچار مشکلات مالی فراوان شده است، ادغام شود. با چنین اتفاقی غول رسانه ای جدیدی همتراز ای او ال تایم وارنر و نیوزکورپوریشن ایجاد شده است.

با این تفاسیر به نظر می رسد با توجه تجربه جهان از ورود موفقیت آمیز چینی ها در قبضه کردن بازار اقتصادی و اخیرا ورود پر سرو صدایشان به بازار نظامی، طی سال های آینده باید شاهد رقابت تنگاتنگی میان شش شرکت یاد شده با این شرکت رسانه ای جدید چینی ها بود که به یقین با ایجاد شبکه ای خبری - تحلیلی آغاز و سپس به دیگر حوزه های رسانه ای وارد خواهد شد. این کشور بیش از ۲ هزار روزنامه، ۹ هزار مجله و ۵۶۸ موسسه انتشاراتی دارد که منعکس کننده فعالیت های کلیه بخش های دولتی و احزاب این کشورند. بیش از ۷۰۰ میلیون چینی به برنامه های حدود هزار ایستگاه رادیویی این کشور گوش می دهند و ۲۰۰ ایستگاه تلویزیونی ۲۹۰۰ شبکه را تحت پوشش قرار می دهند. سی سی تی وی، تلویزیون مرکزی چین ادعا می کند که بیش از یک میلیارد بیننده دارد. تبلیغات به سرعت در حال پیشرفت است و تجارت الکترونیکی نیز با ۸۷ میلیون کاربر اینترنتی به زودی فراگیر می شود. اما رسانه های چین به دلیل نقش متفاوت تبلیغات در این کشور همواره زیان ده بوده اند. هزینه آگهی های تلویزیونی، رادیویی، چاپی و خیابانی اگر چه مرتب رو به رشد است اما در سال ۲۰۰۳ کمتر از هفت میلیارد دالر بود.

اصلاحات و رشد و توسعه اقتصادی، حضور گسترده سرمایه گذاران خارجی، توسعه اجتماعی، بالا رفتن سطح دانش و آگاهی مردم، ورود چین به سازمان تجارت جهانی، ورود گسترده خارجیان تحت عناوین مختلف به چین، تحصیل قشر عظیمی از دانشجویان و مسئولین کشوری در خارج از چین، پیشرفت و توسعه فن آوری ارتباطات و اطلاع رسانی، الحاق هانگ کانگ و ماکائو به سرزمین مادری، ضرورت بازنگری در سیاستهای مدیریتی کشور، تجدید ساختار حزبی و ورود نسل جدید به تشکیلات حزبی که خود را خیلی مقید به حرکت در چارچوب خشک حزبی نمی دانند و در نهایت ضرورت گسترش روابط بین المللی چین و علل و عوامل گوناگون دیگر موجب شده جو رسانه های گروهی و مطبوعات و رادیو تلویزیون چین نسبت به گذشته تغییر پیدا کرده و از تنوع و آزادی بیشتری برخوردار شده و به صورت کنترل شده و برنامه ریزی شده و به تدریج در چارچوب کلی سیاست حزب کمونیست چین از وضعیت مشهور «نه بزرگ» در زمینه مطبوعات، به شرایط مطلوبتر فعلی منتقل شود. سیاستگذاری واحد در زمینه مطبوعات، تخصصی شدن آنان، استفاده از فن آوری پیشرفته مطبوعاتی و انتشاراتی، بالا بودن کیفیت چاپ و صفحه آرایی، استفاده از تصاویر رنگی، استفاده از سوبسیدهای دولتی، پرهیز از مسائل جنجالی و درگیریهای مطبوعاتی در زمینه مسائل داخلی و دهها امتیاز دیگر از ویژگی های دنیای رسانه های جمعی چین محسوب می شود که در کنار داشتن جنبه های منفی آن را از ویژگی های مثبت بیشتری برخوردار کرده است.

در چین عملا چیزی به نام قانون مطبوعاتی مدرن و رسمی وجود ندارد، زیرا ریش و قیچی در دست خود دولت است و در رسانه های جمعی چیزی به عنوان تحلیل و تفسیرهای سیاسی و خبری داخلی و بین المللی خاص هر نشریه خارج از آنچه که از سوی خبرگزاری رسمی دولت شین هوا منتشر می شود، وجود ندارد. در واقع می توان گفت برای رسانه های گروهی چین منبع تحلیل و خبری غیر از شین هوا مجاز به استفاده نیست. هر خبر و تحلیلی که از سوی این بنگاه خبری منتشر شود قابل چاپ است در غیر این صورت هیچ نشریه ای مجاز به چاپ هر گونه خبری نیست.

اگرچه اینترنت و سایتهای خبری مستقل و عمده مستقر در خارج، این انحصار خبری و تحلیلی را نقض کرده اند. ولی به صورت رسمی این سلطه همچنان در اختیار خبرگزاری شین هوا است. حتی روزنامه های مهم و معتبری همچون روزنامه مردم، چاینا دیلی، عصر پکن، جوانان و .. که مسؤولان آنان از عمده مقامات حزبی و دولتی هستند نیز مجاز به چاپ و انتشار خبر، خارج از شبکه خبری شین هوا نیستند. همین عادت به اتکا به یک منبع خبری تا کنون مانع از آن شده که جامعه مطبوعاتی مستقل از دولت شکل بگیرد و خبرنگاران و تحلیلگران مطبوعاتی جرأت و جسارت پیدا کرده پا را فراتر از خطوط قرمز تعیین شده از سوی شورای مطبوعاتی و رسانه ای چین بگذارند را ندارند. اصلاً در سیستم قضایی دولت چین هم مقررات خاص جامعی برای برخورد با جرایم مطبوعاتی تعریف نشده است و در موارد نادری که جرمی اتفاق افتاده به صورت موردی و بر اساس تصمیم مقامات بالا برخورد شده و اینگونه تصمیم انعکاس آنچنانی هم در مطبوعات و رسانه های گروهی نداشته است. لذا یکی از چالشهای پیش روی دولت برای تشکیل بنگاههای بزرگ رسانه ای و اجازه فعالیت به بخش خصوصی و مؤسسات رسانه ای خارجی، نداشتن قوانین و مقررات لازم در این زمینه است که در این فرصت باقیمانده تا ورود به آن شرایط باید برای آن چاره اندیشی کند.

با ورود چین به سازمان تجارت جهانی و ضرورت رعایت قوانین و مقررات بین المللی و تلاش بخش خصوصی و سرمایه گذاران و شرکتهای خارجی برای ورود به صنعت مطبوعات و رسانه های گروهی چین، موجب شده دولتمردان که در حال حاضر کنترل کامل رسانه های ریز و درشت گروهی را در اختیار دارند برای رویارویی با چالشهای پیش روی و جلوگیری از خارج شدن رسانه ها از چارچوب نظارتی و کنترولی دولت و آماده سازی بخش رسانه ها برای روز مبادایی که احتمالاً بخشی از این صنعت توسط بخش خصوصی و سرمایه گذاران خارجی کنترل خواهد شد و برای ایجاد توان رقابت با آنان برنامه ریزیهای متعدد کوتاه مدت و بلندمدتی را در حال اقدام دارند که مانع از خارج شدن این بخش حساس از کنترل کامل دولت شوند.

برنامه کوتاه مدت چند ساله دولت در زمینه جرایم و رسانه های گروهی همچنان دفاع از کنترل دولتی و میدان ندادن به بخش خصوصی بویژه سرمایه گذاری خارجی حداقل تا فرصت معین برای ورود به این صحنه است. بخش رسانه های گروهی همچنان برای ورود خارجیان بسته است و آنان اجازه فعالیت در این زمینه را ندارند. دولت با این تصمیم در نظر دارد که با استفاده از فرصت تأخیری و اجرای برنامههای بلندمدت، حداقل حضور پر قدرت دولت در کنترل و هدایت بخش رسانه ها را در آینده ای که دیگران نیز وارد صحنه رقابت خواهند شد حفظ نماید.

یکی از برنامه های بلند مدت دولت چین برای حفظ سلطه خود در صحنه رسانه های جمعی، ادغام کلیه شرکتهای و مؤسسات مطبوعاتی و رسانه ای (غیر از فیلم و سینما) در سه بنگاه بزرگ رسانه ای است که حداقل سرمایه های هر کدام از آنان بیش از ده میلیارد دیوان (1/2 میلیارد دلار) خواهد بود. این طرح کلیه مؤسسات رسانه ای اعم از شبکه های تلویزیونی، رادیویی، اینترنتی، روزنامه ها و مطبوعات و چاپخانه ها و به طور کلی تمام بخشهای رسانه ای دولتی را شامل خواهد شد.

اگرچه پیاده کردن این طرح به یک تلاش همه جانبه و طولانی مدتی نیاز دارد ولی دولت برای فایز آمدن بر چالش پیش روی چاره ای غیر از اجرای آن ندارد. یکپارچه کردن بخش رسانه های گروهی که در حال حاضر بر اساس چارت تشکیلاتی دولت مرکزی، دولتهای محلی و منطقه ای تشکیل شده و هر کدام ویژگی منطقه ای خاص خود را دارد و ایجاد سیستم مدیریتی قوی که بتواند غول مطبوعاتی به این گستردگی را کنترل و هدایت نماید از توان فعلی مدیریت دولتی خارج است و دست اندرکاران بخش رسانه ای دولت و سیاستگذاران این کشور به شدت به دنبال یافتن راه حل های مناسب جهت پیاده کردن این سیستم هستند و در این زمینه از بنگاههای سراسری کشورهای

توسعه یافته غربی به ویژه آمریکا، همچون تایم ورنر برادر (TIME WARNER) و ... الگوبرداری کرده است و از تجربیات آنان در این خصوص استفاده خواهند کرد. در واقع دولت چین در نظر دارد روش کنترل مستقیم فعلی را به روش کنترولی از طریق سلطه بی چون و چرا بر صحنه رسانه های گروهی و جمعی به دست آورد. کارشناسان معتقدند

اجرای این سیستم اگرچه مشکلاتی را در پی خواهد داشت، ولی به دلیل برخورداری مؤسسات گوناگون رسانه از مشابتهای فراوان و مشخص بودن محدوده آن، امکانپذیر است. روال عادی مثبت دولت چین در اجرای پروژه های بزرگ این چینی در این است که ابتدا یک طرح را به صورت آزمایشی در یک منطقه و شهر و یا ولایت خاصی به مورد اجرا گذاشته و در صورت به دست آمدن نتایج مثبت و پس از رفع مشکلات و نواقص و موانع احتمالی آن، طرح کلی را در سراسر کشور بدون ایجاد بحران خاص به مورد اجرا می گذارد.

دولتمردان چین با ایجاد نهادهای مشورتی غیر دولتی در سطح مراکز مطالعاتی و پژوهشی و با یاری گرفتن از صاحب نظران چینی و مطالعه رویه سیاسی، مدیریتی و تجربیات سایر کشورها در امر نحوه برخورد با موضوع رسانه های جمعی و تعیین محدوده آزادیهای مطبوعاتی بر اساس نیاز شرایط فعلی جامعه چین از، عقل جمعی برای رویارویی با هر پدیده ریز و درشت استفاده کرده و از این رهگذر ضمن حل مشکلات و معضلات، منافع مادی و معنوی فراوانی را به دست آورده و کشور را در مواقع بحرانی، همچون بحران فروپاشی شوروی سابق و بلوک شرق، نه تنها از ورطه سقوط و از هم پاشیدگی نجات داده اند بلکه بر شتاب توسعه اقتصادی و ایجاد رفاه اجتماعی و تقویت ساختار فرهنگی و آزادیهای تدریجی اجتماعی نیز افزوده اند.

دولت چین برای تقویت زیر ساختهای توسعه اقتصادی تلاشهای فراوانی به عمل آورده که یکی از آنان توسعه مخابرات و شبکه های ارتباطی به ویژه شبکه اطلاع رسانی و اینترنت است. تکنالوژی اینترنت برای اولین بار در سال 1978 همزمان با آغاز اصلاحات در چین به کارگرفته شد و سپس سال به سال دامنه آن گسترش یافت. طبق آخرین آمار اعلام شده، در حال حاضر در چین بیش از چهل و پنج میلیون کاربر اینترنتی وجود دارد که این کشور را از نظر تعداد کاربران اینترنت پس از آمریکا و جاپان در مکان سوم جهان قرار داده است.

دولت این کشور با برنامه ریزی دقیقی و حساب شده تلاش کرده ضمن همگانی کردن استفاده از شبکه اطلاع رسانی اینترنت تا حد ممکن از عوارض جانبی آن نیز بکاهد. از طریق ایجاد بیش از ششصد پایگاه مهم اطلاع رسانی، اغلب اطلاعات سالم و مفید مورد نیاز بخشهای مختلف علمی، آموزشی، صنعتی، تفریحی، فرهنگی و هنری مردم را به زبان چینی ترجمه و یا تهیه نموده و از طریق این پایگاهها در اختیار مردم قرار داده و برای جلوگیری از ورود کاربران به پایگاههای غیر مجاز از سدهای آتشین و کنترل به وسیله مدیران سایتها و در نهایت کنترل و نظارت از طریق خطوط تلفونی و شبکه مخابرات مانع از دسترسی آنان به اطلاعات غیر مجاز اخلاقی و سیاسی شده و نوعی کنترل و نظارت همه جانبه را در این بخش اعمال کرده است.

تاکنون در چین اطلاعات مکتوب صرفا از طریق شبکه مخابرات در دسترس مردم قرار می گرفت ولی از این پس شبکه های تلویزیونی کبلی نیز که بیش از چهارصد میلیون نفر را در این کشور تحت پوشش دارند، به رقیب سرسختی برای مخابرات تبدیل خواهند شد. ارزش افزوده خدمات اطلاع رسانی از طریق شبکه های تلویزیونی کبلی برای قشر عظیمی از جمعیت چین و پخش فیلم و اطلاعات مورد در خواست بینندگان می تواند زمینه جدیدی برای توسعه و کسب درآمد شرکتهای پخش تلویزیونی به ویژه شبکه های کبلی فراهم سازد.

گسترش شبکه های تلویزیونی و اصلاحات صورت گرفته در قوانین و مقررات کنترل و نظارت بر رسانه های عمومی موجب شده که بخش خصوصی حداقل در زمینه تولید برنامه های تلویزیونی بخش دولتی را به چالش کشیده و در این زمینه سلطه خود را بر بازار تولید فیلم و سریال و برنامه های متنوع تلویزیونی بگستراند. با توجه به فاصله زیاد بین عرضه و تقاضا و کم هزینه تر بودن تولیدات بخش خصوصی، در حال حاضر اغلب شبکه های تلویزیونی تولید برنامه های خود را به بخش خصوصی واگذار کرده و هزینه خرید این برنامه ها را نیز از طریق پخش آگهی های تولید کنندگان صنعتی بخش خصوصی تأمین می کنند. در واقع می توان گفت در حال حاضر بخش دولتهای تنها کنترل و نظارت بر اجرای قوانین و مقررات را در دست داشته و سیاستگذاری می کند و این تولید کنندگان بخش خصوصی هستند که نیازهای شبکه های تلویزیونی را از نظر برنامه تأمین می کنند.

بخش خصوصی حدود نود درصد برنامه های شبکه های کبلی را تولید می کنند و در مورد شبکه های غیر کبلی هم سهم عمده ای را به خود اختصاص داده اند. چون تأمین برنامه برای انبوه شبکه های تلویزیونی موجود و همزمان مدیریت بر این مجموعه کاری شاق و طاقت فرسا است. لذا بخش تولید با استفاده از امکانات بخش خصوصی و تولیدات مشترک و مبادله و خرید برنامه از کشورهای خارجی نیاز خود را تأمین می کند و پس از اصلاحات خیل عظیمی از تولیدات شرکتهای خارجی در زمینه های علمی، آموزشی، ورزشی، تفریحی و سرگرمی و فیلم و سریال با دوبله شدن به زبان چینی و در برخی موارد با زیر نویس چینی از شبکه های گوناگون پخش می شود و این بازار عظیم، تولید کنندگان خارجی را نیز علیرغم محدودیتهای اعمال شده از سوی دولت به این وادی کشانده و آنان با پذیرش همه مقررات، به تولید مشترک و حتی در زمینه پخش مستقیم برنامه های تلویزیونهای خارجی در مناطقی خاص با شبکه های تلویزیونی چین همکاری می کنند. ولی با همه این اوضاع و علیرغم تلاش بدون وفقه چین برای جذب سرمایه های خارجی در بخش اقتصادی و صنعتی، دولتمردان این کشور همچنان مانع ورود سرمایه خارجی به بخش رسانه های عمومی شده و کنترل خود را در این خصوص حفظ کرده اند. به اعتقاد کارشناسان و تحلیلگران امور رسانه های جمعی، گشایش بازار رسانه های عمومی چین به روی سرمایه گذاران خارجی یک روند طولانی و تدریجی را طی خواهد کرد و افق آینده برای ورود سرمایه های خارجی به این بخش ولو در دراز مدت باز است و همکاریهای محدود کنونی آنان با چینی ها در واقع به خاطر امیدی است که به بازار آینده این کشور دارند.

خبرگزاری شین هوا و رادیو بین المللی چین

شین هوا آژانس مطبوعاتی رسمی دولت جمهوری خلق چین و بزرگترین مرکز جمع آوری اطلاعات و کنفرانس های مطبوعاتی در چین است. خلق چین دارای دو خبرگزاری است: خبرگزاری شین هوا

و سرویس خبری چین.

خبرگزاری شین هوا در مقایسه با خبرگزاری رویترز که پرسونلی هزاروسه صد نفری دارد، با پرسونلی بیش از ده هزار نفر در سی یک دفتر داخلی و صدوهفت دفتر بین المللی خود - به ازای هرولایت یک دفتر بعلاوه یک دفتر نظامی - به گردآوری و پخش اطلاعات می پردازد. علاوه بر خبرگزاری، شین هوا موسسه ای انتشاراتی است که بیست روزنامه و دوازده مجله را با تیراژی بالغ بر ده میلیون نسخه نیز به چاپ می رساند. شین هوا دیلی تلگراف روزنامه متعلق به این خبرگزاری است. خبرگزاری شین هوا همچنین بزرگترین آرشیف عکس را با مجموعه ای تاریخی از دو میلیون تصویر گردهم آورده است.

پکن بودجه اختصاصی خود به خبرگزاری ها را به طور میانگین هفت فیصد کاهش داده است. در حال حاضر چهل فیصد هزینه های شین هوا از بودجه دولتی تأمین میشود. شین هوا با نام خبرگزاری چین سرخ (Red China News Agency) در سال 1931 شروع به کار کرد و در سال 1937 به نام فعلی خود تغییر نام داد. از سال 1944 انتشار اخبار به زبان انگلیسی را آغاز کرد. و در سال 1947 اولین شعبه خارجی خود را در لندن ایجاد کرد.

با روی کار آمدن کمونیست‌ها در چین، نماینده حزب کمونیست در کشورهایایی بوده است که کشورش نماینده دیپلماتیک نداشته به همین جهت به عنوان چشم و زبان حزب کمونیست توصیف می‌شده است. دفتر مرکزی این خبرگزاری در پکن واقع شده است و در مصر، ماکاؤ و هانگ کانگ شعبه‌های منطقه‌ای دارد. این خبرگزاری اخبار را به چند زبان رسمی دنیا از جمله چینی، انگلیسی، اسپانیایی، روسی، فرانسوی و عربی به همراه عکس منتشر می‌کند. این خبرگزاری با بیش از صد خبرگزاری جهان قرارداد مبادله خبری - فنی دارد و قرار داد.

رادیو بین‌المللی چین - سوم دسامبر سال 1941 تاسیس شد. این رادیو هدف از تاسیس آن را ارتقای درک و دوستی متقابل چین با مردم کشورهای دیگر جهان اعلام کرده است. رادیو بین‌المللی چین روزانه دوصدونود ساعت برنامه به چهل و سه زبان برای سراسر جهان پخش می‌کند که شامل اخبار، امور جاری و موضوعات سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و علمی و فنی است. این رادیو در عین حال یک بخش فارسی هم دارد. بخش فارسی رادیو بین‌المللی چین در پانزده اکتبر سال 1957 تاسیس شده است. رادیو بین‌المللی چین به غیر از اخبار چین و جهان، برنامه‌های گوناگونی مانند حوادث بین‌المللی، حوادث چین، رویدادهای اقتصادی چین، اقلیت‌های چین، برترین‌های چین، گردشگری در چین، جهان ورزش، صندوق پستی شنوندگان دائرة المعارف چین، حکایات و لطایف، جامعه و زندگی، موسیقی، آموزش زبان چینی و فرهنگ چین دارد.

وسایل اطلاعات جمعی در هند (بزرگترین دموکراسی دنیا)

تاریخ آغاز انتشار مطبوعات در هند به ۱۷۸۵ (۲۲۰ سال پیش) برمی‌گردد. روزنامه حبل‌المتین که از قدیمی‌ترین مطبوعات فارسی زبان است توسط «مؤیدالاسلام» در کلکته نیز منتشر می‌شده‌است.
هند بزرگترین کشور در زمینه چاپ مطبوعات است. آمار رسمی ارائه شده تا پایان ماه مارچ ۲۰۰۶، حاکی از تعداد ۶۲.۴۸۳ روزنامه و نشریه در حال انتشار در سراسر هند می‌باشد که ۱۲۳ زبان را شامل می‌شود. روزنامه تایمز آو ایندیا با شمارگان بیش از ۳.۱۴ میلیون، پرتیراژترین روزنامه انگلیسی زبان جهان است. همچنین بیش از ۱۴۰ کانال تلویزیونی ماهواره‌ای از داخل هند برنامه پخش می‌کنند که ۱۹ کانال دولتی و بقیه خصوصی هستند. صنعت فیلم‌سازی هند بزرگترین صنعت سینمای دنیاست. هر سال در هند بیش از ۹۰۰ فیلم ساخته می‌شود که این تعداد بسیار بیشتر از رقم تولیدات سینمایی آمریکاست. محصولات بالیوود یا مرکز ساخت فیلم‌های تجارتي هند در این کشور و بسیاری از کشورهای دیگر به ویژه کشورهای منطقه محبوبیت فراوانی دارد. بر اساس قوانین هند، خارجی‌ان می‌توانند تا ۲۶ درصد در زمینه رسانه‌های خبری در هند سرمایه‌گذاری کنند.

نماد استقلال و دموکراسی ملت هند همه عمر در راه آزادی پیکارکرد. مردی که چهره درخشان نبردهای ملت هند در راه کسب استقلال و افتخاری برای جهان سوم و کشورهای غیرمتعهد بود در هفتاد و پنج سالگی چراغ عمرش خاموش شد. او جواهر لعل نهرو نام داشت که وقتی خبر مرگ او را در ۲۸ ماه مه ۱۹۶۴ خبرگزاری‌های جهانی مخابره کردند برای همه هند و جهانی که برای آزادی

و دموکراسی در پیکار بود بس گران آمد. نهری در جوانی در انگلستان دانشجوی بود و عضو کانون وکلای آن کشور شد. نهری در بازگشت به هند عضو حزب کنگره هند شد و در سال ۱۹۱۸ عضو هیأت رهبری آن گردید.

نهری از تحسین کنندگان راه مهاتماگاندی در راه کسب استقلال هند شد. بتدریج روابط دوستانه گاندی و نهری سخت محکم گردید. انقلاب هند که با فرمان گاندی مبنی بر عدم اطاعت از فرامین نایب السلطنه هند و راهپیمایی نمک (نمک در انحصار انگلیسیها بود با عوارض زیاد) در آرامش شروع شد گام بزرگی در راه استقلال هند تلقی شد. نخست وزیر فقید هند بسرعت از رهبران برجسته انقلاب هند گردید.

جوهر لعل نهری تلاش زیاد کرد که در هند به دور از قدرتهای شرق و غرب یک نوع سوسیالیسم در آزادی اجرا کند که کاملاً دموکراسی تحقق یابد و این مردم باشند که سرنوشت خود را به دست گرفته و ضمناً عدالت اجتماعی برقرار شود و هند در راه تعدیل ثروت گام بگذارد. محبوبیت نهری آنچنان زیاد بود که پس از او ملت هند دخترش ایندیرا گاندی را به نخست وزیری برگزید. جوهر لعل نهری در سال ۱۸۸۹ به دنیا آمد.

این هندی جوان و مبارز مدتها در زندان انگلیسیها بود و آثاری از خود به جای گذاشت که به اکثر زبانها از جمله پارسی ترجمه شده است. در نامه هایی که از زندان به دخترش نوشته است سیاست جهانی و نقش دول استعمارگر را به خوبی بیان کرده است.

دموکراسی هند بر خلاف دموکراسیهای غربی که راه بقای خود را جدایی دین و سیاست می دانند در ارتباط اصولمندی است که بین دین و دولت ایجاد شده است. برای آنکه آسیبی به استقلال نسبی گروه های قومی و فرهنگی وارد نیاید سکولاریسم هندی متعهد بر آزادی و برابری همه گروه های مذهبی می شود. اگرچه مرزهایی وجود دارد که بین حوزه های دینی و دولتی تمایز ایجاد می کند اما به شکل غربی اش دیواری بین دین و دولت وجود ندارد.

امروز، شش دهه پس از استقلال این شبه قاره از استعمار انگلستان، هند به بزرگترین دموکراسی دنیا تبدیل شده است و با رشد اقتصادی سریع در چند سال اخیر قصد دارد که به یکی از غول های اقتصادی جهان در قرن بیست و یک تبدیل شود. هند کشوری است که با وجود تمام تفاوت ها همچنان به دموکراسی پایند است. هیچ کشور دیگری در جهان وجود ندارد که تمام این فرقه های مختلف را با زبان های گوناگون و تفاوت های مذهبی و فرهنگی را در کنار تنوع جغرافیایی و تفاوت توسعه اقتصادی در آغوش داشته باشد. در سال نوزده چهل و هفت، رهبران هند کشوری را اداره می کردند که یک میلیون نفر جان خود را از دست داده بودند، سیزده میلیون نفر آواره بودند و روپیه، واحد پول هند ارزشی نداشت و درگیریهای فرقه ای همچنان به مجروح شدن انسان های می انجامید.

وجود تمام این مشکلات و چالشهای اداره یک کشور جدید، متحد کردن بخش های شکوهمند هند به یک هند متحد و سازمان دادن دوباره ارتش از هم پاشیده شصت سال پیش رو به روی رهبران هند قرار داشت. اما هند از میان تمام این ضعفها با قدرت هر چه تمام تر قد برافراشت. هند به جای آنکه به نام اتحاد، تفاوت ها را سرکوب کند، از این تفاوت ها به طور سازمان یافته استفاده کرد. تمام گروه ها و عقاید، ایدئولوژی ها و تفکرات در هند حمایت می شوند و با یکدیگر رقابت می کنند.

این همیشه آسان نیست. هند درگیریهای فرقه های مختلف را به خود دیده است. درگیری های دینی (که اغلب بین هندو ها و مسلمانان است) و مذهبی و از هم پاشیدگی همیشه هند را تهدید می کرده است. با وجود تمام این فشارها و کشمکش ها هند همیشه به عنوان یک کشور آزاد با احزاب گوناگون از آزمون های دموکراسی سربلند بیرون آمده است. برای به دست آوردن چنین دموکراسی رهبران هند بسیار تلاش کردند. ماهاتما گاندی، پدر هندوستان دموکراسی را به هند قبولاند.

جوهر نهری، اولین نخست وزیر هندوستان که طولانی ترین دوره نخست وزیری در هندوستان نیز از آن او است در تمام طول زندگی سیاسی خود عادت های دموکراسی را به مردم کشورش یاد داد: دیکتاتورها را تحقیر می کرد و عملکرد مجلس را محترم می شمرد و طرفدار قانون اساسی بود.

به عنوان یک نخست وزیر، نهرو دموکراسی نو پای هند را به خوبی تربیت کرد. به عنوان مثال وی وقتی به طور علنی از یک قاضی انتقاد کرد، روز بعد در نامه ای از رییس دادگاه هند معذرت خواهی کرد. با وجود آنکه وی هیچ رقیب سرخنی نداشت اما هرگز فراموش نکرد که قدرت خود را از مردم هند گرفته است. با وجود فرقه های مختلف در هند سیاست، ایمنی ضعیفی دارد اما مردم هند به این واقعیت را پذیرفته اند که در کشوری زندگی می کنند که رنگ ها و فرهنگ و عقاید در آن وجود دارد که همه در اطراف یک دموکراسی گرد هم آمده اند و رسیدن به چنین دموکراسی ای در سایه این باور به وجود آمده است که در هند مردم به این عقیده رسیده اند که نیازی نیست که همیشه با تمامی مسائل موجود موافق باشند به جز در مواقعی که قانون به شما اجازه می دهد که مخالفت کنید. هندوستان از تمامی چالشهایی که در این شصت سال با آن رو به رو شده است سربلند بیرون آمده است چرا که به توافق رسیده اند که چگونه بدون بدون توافق تمام گروه ها به اداره امور پردازند.

به عنوان مثال در هند تمام مذاهب اجازه دارند که ابراز وجود کنند و هیچکدام بر دیگری برتری ندارند. این حقوق خاص تمام مذاهب را شامل می شود و به عنوان مثال مسلمانان با قوانین خود اداره می شوند. هندوستان بشقابی است که در آن غذاهای گوناگون چیده شده است. هر غذا طعم خاص خود را دارد و لزوماً با یکدیگر ترکیب نمی شوند اما همه غذای یک بشقاب هستند. دیگر کسی از برهم پاشیدگی هندوستان به طور جدی حرف نمی زند. دموکراسی هند اشتغال فکری نخبگان این کشور نیست. در آمریکا اکثریت قشر فقیر اجتماع در رای گیری شرکت نمی کنند. این در حالی است که قشر فقیر در هند اکثراً در انتخابات این کشور شرکت می کنند. در هندوستان، جایی که هشتادویک درصد جمعیت آن را هندو ها تشکیل می دهند تمامی اقشار جامعه از مسلمان و کاتولیک، زن و مرد می توانند پست های کلیدی را عهده دار شوند این در حالی است که آمریکا، قدیمی ترین دموکراسی جهان هنوز رییس جمهوری زن، سیاه پوست و غیر مسیحی به خود ندیده است. دموکراسی برای تمام هندیهای فضایی برای نشان دادن هویت خود به وجود آورده است. چنین ایده ای کشوری را به وجود آورده است که سزاوار این است که شصتمین سال تولد خود را به بهترین شکل جشن بگیرد.

تاریخ آغاز انتشار مطبوعات در هند به 1785 (دو صد و بیست سال قبل) بر می گردد و جالب آنکه روزنامه *حبل المتین* که از قدیمی ترین مطبوعات می باشد نیز توسط «مویدالاسلام» کاشانی در کلکته منتشر می شده است. هند بزرگترین کشور در زمینه چاپ مطبوعات است. آمار رسمی ارائه شده، حاکی از تعداد هزاران روزنامه و نشریه در حال انتشار در سراسر هند می باشد که 123 زبان را شامل می شود. روزنامه تایمز آو ایندیا با بیش از 2/5 میلیون نسخه تیراژ، پرتیراژترین روزنامه انگلیسی زبان جهان می باشد.

همچنین بیش از یک صد و چهل کانال تلویزیونی ماهواره ای از داخل هند برنامه پخش می کنند که نوزده واحد آنها دولتی و بقیه خصوصی هستند. اصحاب مطبوعات هند به عنوان یکی از پرچمداران مبارزه علیه استعمار انگلیس دارای قدمت و سابقه دیرینه ای در نشر داشته و فراز و نشیب تاریخ مطبوعات این کشور را تجربه کرده اند. از قدیمی ترین روزنامه های در حال انتشار در هند، می توان روزنامه های «استیتسمن»، «مومبای سماچار»، «تایمز آو ایندیا»، «پایونیر»، «هندو» و «تریبیون» را نام برد که تاریخ تاسیس آنها به ترتیب 1818، 1822، 1838، 1864، 1878 و 1881 بر می گردد.

پس از استقلال هند، مطبوعات به عنوان رکن چهارم دموکراسی کشور معرفی و حق آزادی بیان در بند 19 (1) (a) قانون اساسی هند (مصوب نوزده پنجاه) به عنوان یکی از حقوق بنیادی مردم شناخته شد. مطبوعات، رشد فزاینده ای کردند بطوریکه مجموع تیراژ مطبوعات روزانه تا سال 1957 به 3/15 میلیون، تا سال 1962 به ده میلیون و امروز بیش از نود میلیون نسخه در روز رسیده است. به تدریج، نهادی رسمی دولتی و غیردولتی برای اداره امور مطبوعات کشور شکل گرفتند. اکنون کلیه امور مربوط به مطبوعات و رسانه ها از جمله وضع قوانین ناظر بر

سرمایه‌گذاری خارجی در حوزه رسانه، برقراری همکاری‌های بین‌المللی رسانه‌ای، مدیریت آگهی‌های دولتی، و پشتیبانی از واحدهای مطبوعاتی برعهده «وزارت اطلاعات و داده‌پراکنی» می‌باشد.

این وزارتخانه دارای سه زیرمجموعه است، - بخش رادیو تلویزیون شامل: رادیو سراسری هند و دوردارشان (شبکه تلویزیونی ملی هند) - بخش مطبوعات شامل، شورای مطبوعات هند و شاخه اطلاعات مطبوعات - بخش فیلم شامل: هیات مدیره جشنواره‌های فیلم، تعاونی ملی گسترش فیلم و شورای مرکزی تایید فیلم.

شورای مطبوعات هند متولی حراست از آزادی مطبوعات و حفظ ارتقای استانداردهای مطبوعات و بنگاه‌های خبری در هند می‌باشد و شاخه اطلاعات مطبوعات نیز وظیفه انتشار اطلاعات مربوط به سیاست‌ها و برنامه‌های دولت برای رسانه‌های نوشتاری و الکترونیک را برعهده دارد. «موسسه ارتباطات جمعی هند» وابسته به همین وزارتخانه نیز مهمترین نهاد دولتی در زمینه دوره‌های آموزشی و پروژه‌های تحقیقاتی در حوزه روزنامه‌نگاری محسوب می‌گردد.

آنچه روزنامه‌نگاران هندوستان از وضعیت مطبوعات در هندوستان می‌گویند، در کشوری که سال‌های سال است دموکراسی را تجربه می‌کند و هیچ تجربه‌ای از کودتا در آن مشاهده نمی‌شود، این گزاره‌ای باورپذیر است. محمد ارشد، روزنامه‌نگار هندی با خوشحالی از شرایط حاکم بر مطبوعات هند می‌گوید که صرف‌نظر از روحیه خوشبین اهالی این سرزمین، می‌تواند بابت آزادی بی‌حد و حصر مطبوعات این کشور باشد. او در توضیح این آزادی می‌گوید: «ما جلو نخست‌وزیر هم هر آنچه بخواهیم می‌گوییم و می‌نویسیم.» با این حساب تکلیف پاسخ به پرسش ما در مورد آزادی بیان در هند واضح است: «آزادی بیان در همه حوزه‌ها وجود دارد.» به گفته ارشد، بیشتر مطبوعات در هند مستقل هستند و وابستگی دولتی ندارند. همچنین بیش از صدوچهل کانال تلویزیونی ماهواره‌ای از داخل هند برنامه پخش می‌کنند که نوزده واحد آنها دولتی و بقیه خصوصی هستند.

از رابیندر نات تاگور به‌عنوان نابغه یاد می‌شود. او در شعرگویی و نثرنویسی یکسان قدرت داشت. منظومه معروف وی «گیتانجلی» جایزه نوبل و شهرت جهانی را کسب کرده و به‌زبان‌های گوناگون دنیا برگردانده شده است. نوشته‌های وی در مجله‌ها و روزنامه‌های بنگالی به‌چاپ می‌رسید و خوانندگان را به‌وجود می‌آورد. در ابتدای سن شعور با ذوق فراوان کار نویسندگی را آغاز کرده و گفته می‌شود که در سن دوازده سالگی به‌روزنامه‌نگاری وابسته گردید و شعرهایش در روزنامه‌های مؤقر و مجله‌های وزین آن روزگار از جمله: در «بهارتی» و «آمرت بازار پتریکا»، چاپ می‌شد. همچنین در مجله‌های «پرابهاش» و «بیچترا» مقاله‌ها و منظومه‌های تاگور انتشار می‌یافت.

او مدیر یک ماهنامه به‌نام «بالک» بود. نئذنی دیوی زن برادرش، مسوول آن بود. پس از انتشار یک سال متوقف شد و به‌مجله «بهارتی» ضمیمه گردید. در آن زمان مدیر «بهارتی» خواهرش سورنا کمار دیوی بود. چون تاگور خود نویسنده و شاعر بود لذا نمی‌توانست با ماهنامه خود «بالک» به‌طور شایسته و بایسته همکاری کند و از عهده مسائل آن مانند کار توسعه و گسترش مجله به‌خوبی برآید. او استعفا کرد و در استعفانامه خود به‌صراحت گفت که او یک نویسنده است و با هنر و کار مدیریت به‌خوبی آشنا نیست، و لیاقت کافی در تداوم آن مجله را در خود نمی‌بیند، لذا از خوانندگان گرامی خواست تا او را از کار و مسئولیت مدیریت معاف دارند.

تاگور در زندگانی‌نامه خود می‌نویسد که چون من به‌کوه هیمالیا رفته بودم. آنجا هر روز تا نصف شب نغمه‌های برهمو سماج و اشعار حافظ را با ذوق و شوق فراوان می‌خواندم.

در اوقات مختلف در میان مدیران مجله بهارتی، افرادی مانند دولی چندر نات تاگور، سورنا کمار دیوی و خود رابیندر نات تاگور بودند که آن را در صف یک مجله تاریخ‌ساز در زبان و ادب بنگله درآوردند و مجله مزبور شهرت به‌سزایی کسب نمود. اما نظرات تاگور درباره یک مجله یا روزنامه خوب بسیار ارزشمند است. او می‌گفت که روزنامه‌نویسان مخصوصاً مدیران مجله و روزنامه‌ها خود به‌عنوان ناخدای کشتی بدانند که اگر ناخدا، غافل از کیفیات دریا باشد، کشتی را نمی‌تواند، با حفاظت به‌ساحل برساند. همچنین مسوول باید از هر مسئله که درپیش توسعه و گسترش یک مجله یا روزنامه باشد، آگاهی تمام داشته باشد و در تدارک آن کوشا باشد. صابر باشد و از دیگران

نوشته‌های خوب و مناسب وقت به‌دست بیاورد. همواره فعالیت داشته باشد و در او قوه تمیز خوب و بد باشد.

تاگور غیر از مجله‌ها که نام آن ذکر شد، مدیر مجله «ساده‌ها» هم بود. این مجله در ماه یک‌بار منتشر می‌شد. پیش از او سریندر نات پسر برادرش، مدیران آن بود و به‌مدت سه سال کار مسوولیت را انجام داد. سپس در سال چهارم آن مجله، تاگور مسوول شد. وی می‌گوید: «بیشتر نوشته‌های مجله، از آن من بود و نوشته‌های دیگران را نیز ویراستاری می‌کردم». او در توسعه ادب و فرهنگ جامعه خود بسیار سعی کرد و نوشته‌هایش چه در شعر و چه در نثر از حیث ادبی و انتقادی در درجه عالی قرار دارند. او شاعر و نویسنده ماهر و مورد قبول مردم جامعه بود لذا خوانندگان مجله او، با علاقه فراوان نوشته‌هایش را می‌خواندند و برای آن انتظار هم می‌کشیدند. تاگور از روزنامه‌نگاری، خدمات بزرگی به‌زبان و ادبیات بنگالی انجام داد و همین‌طور از طریق ادب به‌روزنامه‌نگاری توسعه و گسترش داد. سهم او در روزنامه‌نگاری به‌زبان بنگاله بسیار با ارزش و باعث قدردانی است.

خانواده تاگور به‌زبان پارسی هم علاقه فراوان داشت. خانواده رابیندرا نات تاگور به ادبیات فارسی تعلق خصوصی داشت. پرنس دوارکا نات تاگور که جد رابیندرا نات تاگور بود، روزنامه‌ای اجرا کرده بود بنام «بنگادوت». این روزنامه دارای یک صفحه فارسی هم بود و در آن صفحه دستور و فرمانهای دولت انگلیسی و اعلام استخدام و غیر آن چاپ می‌شد. پدر رابیندرا نات تاگور که پیرو مذهب برهمنو سماج بود و با راجا رام موهن رای بیعت کرده بود، حافظ شیرازی را خیلی دوست می‌داشت. تاگور در زندگانی‌نامه خود می‌نویسد که چون من به‌کوه هیمالیا رفته بودم. آنجا هر روز تا نصف شب نغمه‌های برهمنو سماج و اشعار حافظ را با ذوق و شوق فراوان می‌خواندم. باید یادآوری شود که در این سفر رابیندرا نات تاگور همراه پدر خود بود و امکان قوی دارد که از زبان پدرش اشعار حافظ را شنیده تا تأثر پذیرفته باشد. پدرش دبیران نات تاگور دیوان حافظ را کاملاً یاد گرفته بود و به‌این سبب او را حافظ حافظ می‌گفتند. او طی صحبت با دوستان یا در نامه‌های خود از اشعار حافظ به‌مناسب و موقع و محل به‌خوبی استفاده می‌کرد. این یک نکته‌ای بجاست که دبیران نات تاگور به‌حافظ چنان عشق می‌ورزیده که حتی به‌وقت عبادت هم حافظ را فراموش نکرده و در حین عبادت با او پانیشاد، اشعار حافظ هم می‌سروده. روی آن زنگ (bell) که دبیران نات تاگور به‌وقت عبادت می‌زد. این زنگ در موزیم تاگور در شانتی نکیتن هنوز نگهداری می‌شود. یک‌بار دبیران نات به‌بنارس سفر کرد. راجع به‌این سفر می‌نویسد:

من یک قایق اجاره کرده و به‌سوی بنارس روانه شدم. ناگاه جزر و مد در رود گنگا آغاز شد و امواج مد و جزر قایق را این طرف و آن طرف تکان می‌داد. باری زندگیش از این حادثه سلامت ماند. او به‌این اشاره کرده می‌نویسد:

آن روز زندگانی من سلامت ماند اما رهن دهر نمی‌خوابد... اگر امروز نمی‌دزد، فردا خواهد دزد. پسر نامدار او رابیندرا نات تاگور نیاز به‌معرفی ندارد. او اولین کسی در آسیا بود که به‌گرفتن جایزه

نوبل نایل شد. او نه فقط یکی از شامخ‌ترین شاعران جهانی بوده، بلکه از حیث داستان‌نویس و

نمایشنامه‌نویس و مصور و موسیقی و ماهر آموزش و فرهنگ هم شهرت جهانی دارد. گرچه

تاگور، با حافظ و رومی به‌وساطت پدر خود آشنایی داشت و خیلی تأثر پذیرفته بود. بدین سبب

پارسی را بسیار دوست می‌داشت. اگر کلام تاگور را با دقت بررسی می‌کنیم این نکته روشن می‌شود

که محتوای کلام تاگور به‌کلام حافظ و رومی مشابهت و مماثلت بسیار دارد

* * *

رفقا، دوستان عزیزتارنمای **وطندار** ! لطفاً نظرات، پیشنهادات، انتقادات، مقاله ها، نوشته ها، مضامین و

مطالب علمی و تحلیلی خود را جهت نشر به ادرس پوست الکترونیکس سایت بفرستید

admin@vatandar.at

مدیر مسوول : انجنیر هما یوسفی

صاحب امتیاز : انجنیرنجیب یوسفی

کلیه ی حقوق بر اساس قوانین کپی رایت محفوظ و متعلق به «وطندار» می باشد

• بقیه گزیده های مقالات استاد صباح کلیک نماید